

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. gruodžio 19 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – SESV 56 ir 57 straipsniai – Laisvė teikti paslaugas – Direktyva 96/71/EB – Taikymas – 1 straipsnio 3 dalies a punktas – Darbuotojų komandiravimas paslaugų teikimo sistemoje – Paslaugų kelionės metu teikimas tarptautiniuose traukiniuose – Nacionalinės teisės normos, kuriose nustatyti su darbuotojų komandiravimu susiję administraciniai įsipareigojimai“

Byloje C-16/18

dėl 2017 m. gruodžio 15 d. *Verwaltungsgerichtshof* (Vyriausiasis administracinis teismas, Austrija) sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2018 m. sausio 9 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Michael Dobersberger

prieš

Magistrat der Stadt Wien

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, kolegijų pirmininkai J.-C. Bonichot, M. Vilaras, E. Regan, M. Safjan ir S. Rodin, teisėjai L. Bay Larsen (pranešėjas), T. von Danwitz, C. Toader, D. Šváby, C. Vajda, F. Biltgen, K. Jürimäe ir C. Lycourgos,

generalinis advokatas M. Szpunar,

posėdžio sekretorius D. Dittert, skyriaus vadovas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. kovo 12 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- M. Dobersberger, atstovaujamo advokatės A. Werner,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos J. Schmoll ir G. Hesse,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek, J. Vlácil ir J. Pavliš,
- Vokietijos vyriausybės, iš pradžių atstovaujamos T. Henze ir D. Klebs, vėliau – D. Klebs
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos R. Coesme ir E. de Moustier,

* Proceso kalba: vokiečių.

- Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér, G. Koós ir M. Tátrai,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
- Europos Komisijos, atstovaujamos M. Kellerbauer ir L. Malferrari,

susipažinęs su 2019 m. liepos 29 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 56 ir 57 straipsnių ir 1996 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje (OL L 18, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 431) 1 straipsnio 3 dalies a punkto išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Michael Dobersberger ir *Magistrat der Stadt Wien* (Vienos miesto savivaldybė, Austrija) ginčą dėl administracinių baudžiamojo pobūdžio sankcijų, skirtų M. Dobersberger už administracinių įsipareigojimų, kurie nustatyti Austrijos socialinės teisės nuostatose, reglamentuojančiose darbuotojų komandiravimą į šios valstybės narės teritoriją, nevykdymą.

Teisinis pagrindas

Sjungos teisė

- 3 Direktyvos 96/71 15 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „reikėtų nustatyti, kad tam tikrais aiškiai apibrėžtais gaminių surinkimo ir (arba) instaliavimo atvejais nebūtų taikomos nuostatos dėl minimalių užmokesčio normų ir minimalių mokamų metinių atostogų“.
- 4 Šios direktyvos 1 straipsnyje „Taikymo sritis“ nustatyta:
 - „1. Ši direktyva taikoma valstybėje narėje įsisteigusioms įmonėms, kurios pagal tarpvalstybinio paslaugų teikimo sistemą komandiruoja darbuotojus į kitos valstybės narės teritoriją pagal šio straipsnio 3 dalį.
 2. Ši direktyva netaikoma prekybinės laivininkystės įmonių personalui, dirbančiam jūroje.
 3. Ši direktyva taikoma tada, kai šio straipsnio 1 dalyje paminėtos įmonės imasi vienos iš šių tarpvalstybinių priemonių:
 - a) savo sąskaita komandiruoja darbuotojus į kitos valstybės narės teritoriją ir duoda jiems nurodymus, vadovaudamosi sutartimi, sudaryta tarp darbuotojus komandiruojančios įmonės ir toje valstybėje narėje veikiančios šalies, kuriai bus teikiamos paslaugos, su sąlyga, kad komandiruotės metu komandiruojančioji įmonė ir darbuotojas saistomi darbo santykiais;
 - arba
 - b) komandiruoja darbuotojus į įstaigą arba grupės valdomą įmonę kitos valstybės narės teritorijoje, su sąlyga, kad komandiruotės metu komandiruojančioji įmonė ir darbuotojas saistomi darbo santykiais;

arba

- c) kaip laikino įdarbinimo įmonė ar įdarbinimo agentūra samdo darbuotoją įmonei, kuri yra įsisteigusi ar veikia valstybės narės teritorijoje, su sąlyga, kad komandiruotės metu laikino įdarbinimo įmonė ar įdarbinimo agentūra ir darbuotojas saistomi darbo santykiais.

<...>

- 5 Minėtos direktyvos 2 straipsnis „Apibrėžimas“ suformuluotas taip:

„1. Šioje direktyvoje „komandiruotasis darbuotojas“ – tai darbuotojas, kuris ribotą laiką dirba kitos valstybės narės nei tos, kurioje jis paprastai dirba, teritorijoje.

2. Šioje direktyvoje darbuotojo apibrėžimas yra nustatomas pagal valstybės narės, į kurios teritoriją darbuotojas yra komandiruotas, teisę.“

- 6 Direktyvos 96/71 3 straipsnyje „Darbo sutarties [darbo ir įdarbinimo] sąlygos“ numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad nepriklausomai nuo to, kokia teisė yra taikoma darbo santykiams, 1 straipsnio 1 dalyje paminėtos įmonės garantuoja į jų teritoriją komandiruotiems darbuotojams darbo sutarties [darbo ir įdarbinimo] sąlygas dėl toliau nurodytų dalykų, kuriuos toje valstybėje narėje, kurioje darbas yra atliekamas, reglamentuoja:

– įstatymai ir kiti teisės aktai

ir (arba)

– kolektyvinės sutartys ar arbitražo sprendimai, kurie buvo paskelbti visuotinai taikytiniais, kaip numatyta šio straipsnio 8 dalyje, jeigu jie yra susiję su priede išvardyta veikla:

- a) dėl maksimalaus darbo ir minimalaus poilsio laiko;
- b) dėl minimalių mokamų metinių atostogų trukmės;
- c) dėl minimalių užmokesčio normų, įskaitant viršvalandžių apmokėjimo normas; šis punktas netaikomas papildomo pensinio draudimo sistemoms;
- d) dėl darbuotojų, ypač laikino įdarbinimo įmonių siūlomų, samdos sąlygų;
- e) darbuotojų sveikatos, darbo saugos ir higienos sąlygų;
- f) apsaugos priemonės, susijusios su nėščių ar neseniai pagimdžiusių moterų, vaikų ir jaunimo darbo sutarties [darbo ir įdarbinimo] sąlygomis;
- g) vienodų sąlygų taikymo vyrams ir moterims bei kitos nediskriminavimo nuostatos.

<...>

2. Šio straipsnio 1 dalies pirmosios pastraipos b ir c punktai netaikomi, jei gaminio pradinį surinkimą ir (arba) pirmąjį instaliavimą atlieka gaminį tiekiančios įmonės kvalifikuoti darbuotojai ir (arba) specialistai, kai tai yra numatyta prekių tiekimo sutartyje ir yra būtina, norint naudotis patiektu gaminiu ir kai jų komandiruotės laikas neviršija aštuonių dienų.

Ši nuostata netaikoma priede išvardytiems statybos darbams.

3. 1 straipsnio 3 dalies a ir b punktuose nurodytais atvejais valstybės narės, pasikonsultavusios su darbdaviais ir darbuotojais bei laikydamosi savo tradicijų ir praktikos, gali nuspręsti netaikyti šio straipsnio 1 dalies pirmosios pastraipos c punkto, jei komandiruotės trukmė neviršija vieno mėnesio.

4. Laikydamosi nacionalinių įstatymų ir (arba) praktikos, šio straipsnio 8 dalyje apibrėžtomis kolektyvinėmis sutartimis, reglamentuojančiomis vieną ar kelis veiklos sektorius, valstybės narės gali numatyti galimybę 1 straipsnio 3 dalies a ir b punktuose nurodytais atvejais netaikyti šio straipsnio 1 dalies pirmosios pastraipos c punkto ir valstybės narės sprendimo, priimto pagal šio straipsnio 3 dalį, jei komandiruotės trukmė neviršija vieno mėnesio.

5. 1 straipsnio 3 dalies a ir b punktuose nurodytais atvejais valstybės narės gali leisti netaikyti šio straipsnio 1 dalies pirmosios pastraipos b ir c punktų, remdamosi tuo, kad bus atliekami nedideli darbai.

Valstybės narės, kurios pasinaudoja šios dalies pirmojoje pastraipoje minėta galimybe, nustato kriterijus, kuriuos turi atitikti atliktinas darbas, kad jis būtų laikomas „nedideliu“.

<...>

7. Šio straipsnio 1–6 dalys netrukdo taikyti darbuotojams palankesnių darbo sutarties [darbo ir įdarbinimo] sąlygų.

<...>

10. Ši direktyva nedraudžia valstybėms narėms, laikantis Sutarties ir remiantis vienodų sąlygų taikymo principu, nacionalinėms įmonėms ir kitų valstybių įmonėms taikyti:

- darbo sutarties [darbo ir įdarbinimo] sąlygų, reglamentuojančių kitokius nei išvardytieji 1 dalies pirmojoje pastraipoje klausimus tuo atveju, kai remiamasi valstybinės politikos nuostatomis,
- darbo sutarties [darbo ir įdarbinimo] sąlygų, nustatytų kolektyvinėse sutartyse arba arbitražo sprendimuose, kaip numatyta 8 dalyje, ir reglamentuojančių kitokią veiklą nei nurodytoji priede.“

Austrijos teisė

- 7 *BGBL. I, 152/2015* paskelbtos redakcijos *Arbeitsvertragsrechts-Anpassungsgesetz* (Darbo sutarčių teisės derinimo įstatymas) (*BGBL.*, 459/1993; toliau – AVRAG), kuris buvo priimtas siekiant perkelti Direktyvą 96/71 į nacionalinę teisę, 7b straipsnis suformuluotas taip:

„Ieškinyš užsienio darbdaviams, kurių registruota buveinė yra Europos Sąjungos ar Europos ekonominės erdvės valstybėse narėse

1. Darbuotojas, kuris komandiruojamas dirbti į Austriją darbdavio, kurio registruota buveinė yra Europos Sąjungos valstybėje narėje ar Europos ekonominės erdvės valstybėje, išskyrus Austriją, komandiravimo laikotarpiu, nepažeidžiant darbo santykiams taikomų įstatymų ir kitų teisės aktų, automatiškai turi teisę gauti

- 1) bent jau teisės aktuose arba kolektyvinėje sutartyje nustatytą atlyginimą, kuris darbo vietoje panašių darbdavių turi būti mokamas panašioms darbuotojams <...>;

<...>

Asmuo, kurio registruota buveinė yra Europos Sąjungos valstybėje narėje arba Europos ekonominės erdvės valstybėje, išskyrus Austriją, atsižvelgiant į 3–5 ir 8 dalis [ir] 7d straipsnio 1 dalį <...>, laikomas darbdaviu santykiuose su jam pavaldžiais darbuotojais, kurie komandiruojami į Austriją, kad galėtų atlikti darbą. <...>

<...>

3. Darbdaviai, kaip jie suprantami pagal 1 dalį, ne vėliau kaip prieš savaitę iki atitinkamo darbo pradžios privalo deklaruoti darbuotojų, kurie buvo komandiruoti dirbti Austrijoje, naudojimą Centrinėje nedeklaruojamo darbo kontrolės koordinavimo tarnyboje <...>

4. 3 dalyje nurodyta deklaracija pateikiama atskirai dėl kiekvienos komandiruotės ir joje pateikiama ši informacija:

1) darbdavio įmonės pavadinimas, adresas ir profesinė licencija arba tikslas, kaip tai suprantama pagal 1 dalį <...>,

<...>

6) visas komandiruotės laikotarpis, taip pat atskirų darbuotojų darbo sutarties pradžia ir numatoma trukmė Austrijoje, atskiriems darbuotojams nustatoma sutarto įprasto darbo laiko trukmė ir vieta,

7) atlyginimo, mokėtino atskiriems darbuotojams pagal Austrijos teisės nuostatas, suma ir darbo santykių su darbdaviu pradžia,

8) darbo vieta (tikslus adresas) Austrijoje (taip pat kitos darbinės veiklos vykdymo vietos Austrijoje),

9) darbuotojo veiklos rūšis ir naudojimo būdas, atsižvelgiant į atitinkamą Austrijos kolektyvinę sutartį,

<...>

5. Jei nėra reikalavimo komandiruojamiems darbuotojams prisijungti prie socialinio draudimo sistemos Austrijoje, darbdaviai pagal 1 dalį privalo saugoti su darbuotojo deklaracija socialinio draudimo srityje susijusius dokumentus (socialinio draudimo dokumentas E 101 pagal [1971 m. birželio 14 d. Tarybos] reglamentą (EEB) Nr. 1408/71 [dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje (OL L 149, 1971, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 35)], socialinio draudimo dokumentas A1 pagal [2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos] reglamentą (EB) Nr. 883/2004 [dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, 2004, p. 1)]), taip pat 3 ir 4 dalyse numatytos deklaracijos kopiją darbo (ar darbinės veiklos vykdymo) vietoje šalies teritorijoje arba padaryti juos tiesiogiai prieinamus elektronine forma už įnašų rinkimą atsakingoms tarnyboms <...>“

8. Kalbant apie įpareigojimą teikti darbo užmokesčio dokumentus, AVRAG 7d straipsnyje, kuris taip pat skirtas perkelti Direktyvą 96/71 į nacionalinę teisę, be kita ko, nustatyta, kad darbdaviai visą komandiruotės laikotarpį privalo darbo atlikimo vietoje laikyti patikrinti paruoštus šiuos dokumentus vokiečių kalba: darbo sutartį arba iš darbo sutarties kylančių teisių ir pareigų aprašą, darbo užmokesčio lapelius, pažymas apie išmokėtą darbo užmokestį arba banko pavedimo išrašus, darbo užmokesčio žiniaraščius, darbo laiko apskaitos žiniaraščius ir su darbo užmokesčio kategorija susijusius dokumentus, kad būtų galima patikrinti, ar komandiruotam darbuotojui, kol jis dirba Austrijoje, yra mokamas pagal Austrijos teisės aktus jam priklausantis darbo užmokestis.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

9. *Österreichische Bundesbahnen* (Austrijos federalinė geležinkelių bendrovė, toliau – ÖBB) 2012–2016 m. laikotarpiui sudarė su *D. GmbH* (jos buveinė yra Austrijoje) paslaugų teikimo sutartį dėl restorano vagonų naudojimo ar tam tikrų jos traukiniuose teikiamų paslaugų kelionės metu. Tačiau šios

sutarties vykdymą užtikrino *Henry am Zug Hungary Kft.* (toliau – *H. Kft.*), pagal Vengrijos teisę Vengrijoje įsteigta bendrovė, sudarydama įvairias subrangos sutartis su *H. GmbH*, kurios buveinė taip pat yra Austrijoje.

- 10 Paslaugų teikimą tam tikruose į Zalcburgą (Austrija) arba Miuncheną (Vokietija) važiuojančiuose ÖBB traukiniuose, kurių pradinė ar galinė stotis buvo Budapeštas (Vengrija), *H. Kft.* užtikrindavo samdydama darbuotojus, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta buvo Vengrijoje ir kurių daugumą kita Vengrijos įmonė buvo perleidusi *H. Kft.*, ir kitais darbuotojus, kuriuos *H. Kft.* buvo įdarbinusi tiesiogiai.
- 11 Visi darbuotojai, įdarbinti teikti šių paslaugų, turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą Vengrijoje, ten jie buvo apdrausti socialiniu draudimu ir turėjo savo interesų centrą, taip pat darbą jie turėdavo pradėti ir baigti Vengrijoje. Budapešte jie turėdavo paimti prekes, t. y. šiame mieste laikomus patiekalus ir gėrimus, ir pakrauti jas į traukinius. Budapešte jie taip pat turėdavo atlikti atsargų inventorizaciją ir apskaičiuoti apyvartą. Taigi visos pagrindinėje byloje nagrinėjamos paslaugos, išskyrus tas, kurios turėjo būti teikiamos traukiniuose, buvo suteiktos Vengrijoje.
- 12 2016 m. sausio 28 d. atlikus patikrinimą Vienos stotyje (Austrija), M. Dobersberger, *H. Kft.* vadovas, buvo pripažintas kaltu dėl to, kad ši bendrovė, kaip darbdavė, komandiruojanti Vengrijos pilietybę turinčius savo darbuotojus į Austrijos teritoriją teikti paslaugų kelionės tam tikrais ÖBB traukiniais metu:
 - „1) pažeisdama AVRAG 7b straipsnio 3 dalį, nebuvo pranešusi kompetentingai Austrijos institucijai apie komandiruojamų darbuotojų įdarbinimą prieš savaitę iki darbo pradžios Austrijoje,
 - 2) pažeisdama AVRAG 7b straipsnio 5 dalį, darbinės veiklos vykdymo vietoje nacionalinėje teritorijoje neturėjo paruoštų dokumentų, liudijančių, kad darbuotojai yra apdrausti socialiniu draudimu, ir
 - 3) pažeisdama AVRAG 7d straipsnio 1 dalį, minėtoje darbinės veiklos vykdymo vietoje neturėjo darbo sutarties, įrodymų apie išmokėtą darbo užmokestį ir dokumentų apie darbo užmokesčio kategorijas vokiečių kalba.“
- 13 Dėl administracinių įsipareigojimų neįvykdymo M. Dobersberger buvo paskirtos administracinės baudžiamojo pobūdžio sankcijos.
- 14 Šias sankcijas M. Dobersberger apskundė *Verwaltungsgericht Wien* (Vienos administracinis teismas, Austrija); skundą šis teismas atmetė. Dėl *Verwaltungsgericht Wien* (Vienos administracinis teismas) sprendimo M. Dobersberger pateikė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, *Verwaltungsgerichtshof* (Vyriausiasis administracinis teismas, Austrija).
- 15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad norint išspręsti jo nagrinėjamą ginčą kyla klausimų, susijusių su Direktyvos 96/71, būtent jos 1 straipsnio 3 dalies a punkto, ir SESV 56 ir 57 straipsnių išaiškinimu.
- 16 Tokiomis aplinkybėmis *Verwaltungsgerichtshof* (Vyriausiasis administracinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar į Direktyvos 96/71/EB, visų pirma jos 1 straipsnio 3 dalies a punkto, taikymo sritį patenka ir tokios paslaugos, kaip keleivių maitinimas, kelionės metu teikiamos paslaugos arba valymo paslaugos, kurias teikia paslaugų sektoriaus įmonės, įsteigtos komandiravimo valstybėje narėje (Vengrijoje), darbuotojai, vykdydami sutartį su geležinkelio įmone, įsteigta priimančiojoje valstybėje narėje (Austrijoje), jeigu paslaugos teikiamos tarptautiniuose traukiniuose, važiuojančiuose ir per priimančiąją valstybę narę?

2. Ar Direktyvos 96/71 1 straipsnio 3 dalies a punktas apima ir tą atvejį, kai paslaugų sektoriaus įmonė, įsteigta komandiravimo valstybėje narėje, pirmame klausime minėtas paslaugas teikia vykdydama sutartį ne su priimančiojoje valstybėje narėje įsteigta geležinkelio įmone, kuri yra galutinė paslaugų gavėja (paslaugų gavėja), o su kita priimančiojoje valstybėje narėje įsteigta įmone, kuri savo ruožtu saistoma sutartiniais santykiais (įvairiomis subrangos sutartimis) su geležinkelio įmone?
3. Ar Direktyvos 96/71 1 straipsnio 3 dalies a punktas apima ir tą atvejį, kai paslaugų sektoriaus įmonė, įsteigta komandiravimo valstybėje narėje, pirmame klausime minėtoms paslaugoms teikti siunčia ne savo darbuotojus, o kitos įmonės darbuotojus, kurie jai buvo išnuomoti dar komandiravimo valstybėje narėje?
4. Neatsižvelgiant į atsakymus į pirmąjį–trečiąjį klausimus, ar Sąjungos teisei, visų pirma laisvei teikti paslaugas (SESV 56 ir 57 straipsniai), prieštarauja nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią įmonės, komandiruojančios darbuotojus į kitos valstybės narės teritoriją teikti paslaugų, privalo laikytis darbo ir įdarbinimo sąlygų, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 dalį, ir susijusių išsipareigojimų (visų pirma pranešti apie darbuotojų komandiravimą į kitą valstybę priimančiosios valstybės narės kompetentingai institucijai ir parengti dokumentus, liudijančius darbo užmokesčio dydį ir tai, kad šie darbuotojai yra apdrausti socialiniu draudimu) taip pat tais atvejais, kai (pirma) į kitą valstybę komandiruoti darbuotojai priklauso tarpvalstybiniu lygiu veikiančios geležinkelio įmonės arba įmonės, kuri teikia tipines paslaugas šios geležinkelio įmonės valstybių narių sienas kertančiuose traukiniuose (keleivių maitinimas; paslaugos kelionės metu), mobiliajam personalui, kai (antra) komandiravimas apskritai nėra grindžiamas jokia paslaugų sutartimi ar bent jau ne paslaugų sutartimi tarp komandiruojančiosios įmonės ir kitoje valstybėje narėje veikiančio paslaugų gavėjo, nes komandiruojančiosios įmonės išsipareigojimų kitoje valstybėje narėje veikiančiam paslaugų gavėjui atsiranda pagal subrangos sutartis (įvairias subrangos sutartis), ir kai (trečia) komandiruojamus darbuotojus darbo santykiai sieja ne su komandiruojančiąja įmone, o su trečiąja įmone, kuri išnuomojo savo darbuotojus komandiruojančiajai įmonei dar toje valstybėje narėje, kurioje įsteigta komandiruojanči įmonė?“

Dėl pirmųjų trijų prejudicinių klausimų priimtinumą

- 17 Prancūzijos vyriausybė abejoja dėl pirmųjų trijų prejudicinių klausimų priimtinumą, remdamasi 2014 m. gruodžio 3 d. Sprendimu *De Clercq ir kt.* (C-315/13, EU:C:2014:2408); jame Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyva 96/71 netaikoma nacionaliniams ginčams, kurie tiesiogiai susiję ne su komandiruotų darbuotojų darbo ir įdarbinimo sąlygomis, bet su nacionalinių institucijų įgyvendinamomis kontrolės priemonėmis, kuriomis siekiama užtikrinti šių darbo ir įdarbinimo sąlygų laikymąsi. Prancūzijos vyriausybė mano, jog taip ir yra šiuo atveju.
- 18 Šiuo klausimu reikia priminti, jog tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos aplinkybes turi įvertinti tai, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikiami klausimai yra susiję su Sąjungos teisės normos išaiškinimu (2018 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Wightman ir kt.*, C-621/18, EU:C:2018:999, 26 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 19 Tuo remiantis reikia daryti išvadą, kad klausimams dėl Sąjungos teisės taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisineis aplinkybes, būtinas tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (žr., be kita ko, 2018 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Wightman ir kt.*, C-621/18, EU:C:2018:999, 27 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 20 Tačiau, kaip savo išvados 17 punkte pažymėjo generalinis advokatas, ši byla neatitinka nė vieno atvejo, kada Teisingumo Teismas gali atsisakyti atsakyti į prejudicinius klausimus. Be to, kaip per posėdį Teisingumo Teisme teisingai nurodė Vokietijos vyriausybė, 2014 m. gruodžio 3 d. Sprendimas *De Clercq ir kt.* (C-315/13, EU:C:2014:2408) yra susijęs su kontrolės priemonėmis, kuriomis siekiama, kad būtų laikomasi nacionalinių nuostatų, skirtų perkelti Direktyvą 96/71 į nacionalinę teisę, o pirmieji trys prejudiciniai klausimai šioje byloje yra susiję su pačiu šios direktyvos taikymu tokioms paslaugoms, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje.
- 21 Šiuo klausimu taip pat reikia pabrėžti, kad, jeigu nėra akivaizdu, jog Sąjungos teisės akto išaiškinimas yra visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos aplinkybėmis ar dalyku, šio teisės akto netaikymas pagrindinėje byloje grindžiamas prieštaravimas sietinas ne su prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtumu, bet su pateiktų klausimų esme (šiuo klausimu žr. 2019 m. liepos 4 d. Sprendimo *Kirschstein*, C-393/17, EU:C:2019:563, 28 punktą).
- 22 Taigi pirmieji trys klausimai yra priimtini.

Dėl esmės

Dėl pirmųjų trijų klausimų

- 23 Pirmaisiais trimis klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 96/71 1 straipsnio 3 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad į jo taikymo sritį patenka paslaugos kelionės metu, valymo ar maitinimo paslaugos, kurias keleiviams – pagal sutartį, sudarytą tarp vienoje valstybėje narėje įsteigtos įmonės ir kitoje valstybėje narėje įsteigtos įmonės, kuri saistoma sutartiniais santykiais su toje pačioje valstybėje narėje įsteigta geležinkelio įmone, – teikia pirmosios įmonės samdomi darbuotojai arba darbuotojai, kuriuos jai išnuomojo taip pat pirmojoje valstybėje narėje įsteigta įmonė, antrosios valstybės narės teritoriją kertančiuose tarptautiniuose traukiniuose, jeigu šie darbuotojai atlieka didelę darbo dalį, susijusią su šiomis paslaugomis pirmosios valstybės narės teritorijoje, kur jie pradeda arba baigia savo darbą.
- 24 Pirmiausia reikia priminti, kad laisvė teikti paslaugas transporto srityje reglamentuojama ne pagal SESV 56 straipsnio nuostatą, kuri susijusi apskritai su laisve teikti paslaugas, o pagal specialią SESV 58 straipsnio 1 dalies nuostatą, pagal kurią „laisvę teikti paslaugas transporto srityje reglamentuoja transportui skirtos antraštinės dalies nuostatos“ (2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Yellow Cab Verkehrsbetrieb*, C-338/09, EU:C:2010:814, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija), t. y. SESV 90–100 straipsniai.
- 25 Transporto paslaugos apima ne tik bet kokį fizinį asmenų ar prekių perkėlimo iš vienos vietos į kitą naudojant transporto priemonę veiksmą, bet ir bet kurią kitą paslaugą, kuri, net jei ir papildanti tokį veiksmą, yra iš esmės su juo susijusi (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 15 d. Sprendimo *Grupo Itevelesa ir kt.*, C-168/14, EU:C:2015:685, 46 ir 47 punktus ir 2017 m. gegužės 16 d. Nuomonės 2/15 (Laisvosios prekybos susitarimas su Singapūru), EU:C:2017:376, 61 punktą).
- 26 Tačiau tokios paslaugos, kaip traukiniuose kelionės metu teikiamos paslaugos, valymo ir maitinimo paslaugos, nors jos ir yra pagalbinės, palyginti su keleivių vežimo geležinkeliais paslaugomis, nėra iš esmės susijusios su minėtomis vežimo paslaugomis. Iš tiesų tokios vežimo paslaugos gali būti teikiamos neatsižvelgiant į minėtas papildomas paslaugas.

- 27 Todėl tokios paslaugos, kurioms netaikomos SESV antraštinės dalies nuostatos dėl transporto, reglamentuojamos pagal SESV 56–62 straipsnius dėl paslaugų, išskyrus SESV 58 straipsnio 1 dalį, todėl joms savaime gali būti taikoma Direktyva 96/71, kuri buvo priimta remiantis su paslaugomis susijusiomis EB 57 straipsnio 2 dalies ir 66 straipsnio nuostatomis.
- 28 Vis dėlto reikia patikrinti, ar tokios paslaugos, kai jos teikiamos tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, patenka į šios direktyvos taikymo sritį, apibrėžtą jos 1 straipsnyje.
- 29 Šiuo klausimu iš Direktyvos 96/71 1 straipsnio 3 dalies a punkto, kurį konkrečiai nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo pirmuose trijuose klausimuose, matyti, kad ši direktyva taikoma, be kita ko, tuo atveju, kai vienoje valstybėje narėje įsteigta įmonė, siekdama teikti tarpvalstybines paslaugas, savo sąskaita komandiruoja darbuotojus į kitos valstybės narės teritoriją ir duoda jiems nurodymus, vadovaudamasi sutartimi, sudaryta tarp darbuotojus komandiruojančios įmonės ir toje valstybėje narėje veikiančio paslaugų gavėjo, su sąlyga, kad komandiruotės metu ši komandiruojančioji įmonė ir darbuotojas saistomi darbo santykiais (2008 m. balandžio 3 d. Sprendimo *Rüffert*, C-346/06, EU:C:2008:189, 19 punktas).
- 30 Minėtos direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad „komandiruotasis darbuotojas“ – tai darbuotojas, kuris ribotą laiką dirba kitos valstybės narės nei tos, kurioje jis paprastai dirba, teritorijoje“.
- 31 Šiuo klausimu pažymėtina, kad, atsižvelgiant į Direktyvą 96/71, darbuotojas negali būti laikomas komandiruoju į valstybės narės teritoriją, jei jo atliekamas darbas nėra pakankamai susijęs su šia teritorija. Toks aiškinimas išplaukia iš Direktyvos 96/71 sistemos, visų pirma iš jos 3 straipsnio 2 dalies, siejamos su jos 15 konstatuojamąja dalimi, kurioje – tuo atveju, kai teikiama labai nedaug paslaugų toje teritorijoje, į kurią siunčiami atitinkami darbuotojai, – numatyta, kad šios direktyvos nuostatos dėl minimalių užmokesčio normų ir minimalių mokamų metinių atostogų yra netaikytinos.
- 32 Be to, tokia pačia logika grindžiamos Direktyvos 96/71 3 straipsnio 3 ir 4 dalyse numatytos neprivalomos leidžiančios nukrypti nuostatos.
- 33 Tokie darbuotojai, kaip aptariami pagrindinėje byloje, kurie valstybėje narėje, kurioje yra įsteigta įmonė, įdarbinusi juos teikti paslaugų tarptautiniuose traukiniuose, atlieka didelę savo darbo dalį, t. y. visas su šiuo darbu susijusias užduotis, išskyrus kelionės traukiniu metu teikiamas paslaugas, ir kurie šioje valstybėje narėje pradeda ar baigia savo darbą, nėra pakankamai susiję su valstybės narės ar valstybių narių teritorija, kurią kerta šie traukiniai, kad juos būtų galima laikyti „komandiruotais“ darbuotojais, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 96/71.
- 34 Šiuo klausimu nesvarbu, ar nagrinėjamos paslaugos yra teikiamos pagal sutartį, sudarytą tarp minėtos įmonės ir įmonės, kuri įsteigta toje pačioje valstybėje narėje kaip ir geležinkelio įmonė ir kuri savo ruožtu yra sudariusi sutartį su šia geležinkelio įmone, taip pat nesvarbu, ar paslaugas teikianti įmonė šioms paslaugoms teikti samdė ne savo pačios darbuotojus, o darbuotojus, kuriuos jai išnuomojo toje pačioje valstybėje narėje įsteigta kita įmonė.
- 35 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmuosius tris klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 96/71 1 straipsnio 3 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad į jo taikymo sritį nepatenka paslaugos kelionės metu, valymo ar maitinimo paslaugos, kurias keleiviams – pagal sutartį, sudarytą tarp vienoje valstybėje narėje įsteigtos įmonės ir kitoje valstybėje narėje įsteigtos įmonės, kuri saistoma sutartiniais santykiais su toje pačioje valstybėje narėje įsteigta geležinkelio įmone, – teikia pirmosios įmonės samdomi darbuotojai arba darbuotojai, kuriuos jai išnuomojo taip pat pirmojoje valstybėje narėje įsteigta įmonė, antrosios valstybės narės teritoriją kertančiuose tarptautiniuose traukiniuose, jeigu šie darbuotojai atlieka didelę darbo dalį, susijusią su šiomis paslaugomis pirmosios valstybės narės teritorijoje, kur jie pradeda arba baigia savo darbą.

Dėl ketvirtojo klausimo

- 36 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 56 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią, grasinant administracinėmis baudžiamojo pobūdžio sankcijomis, vienoje valstybėje narėje įsteigta įmonė – komandiruojanči savo darbuotojus ar darbuotojus, kuriuos jai išnuomojo toje pačioje valstybėje narėje įsteigta kita įmonė, teikti paslaugų kelionės metu, valymo ar maitinimo paslaugų keleiviams kitos valstybės narės teritoriją kertančiuose tarptautiniuose traukiniuose pagal sutartį, sudarytą tarp pirmosios įmonės ir šioje kitoje valstybėje narėje įsteigtos įmonės, veikiančios kaip toje kitoje valstybėje narėje įsteigta geležinkelio įmonės subrangovė – įpareigojama laikytis darbo ir įdarbinimo sąlygų, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 dalį, kurios galioja toje kitoje valstybėje narėje, taip pat ne vėliau kaip prieš savaitę iki atitinkamų darbuotojų darbo pradžios pateikti kompetentingai tos valstybės narės institucijai deklaraciją apie šių darbuotojų įdarbinimą ir tos pačios kitos valstybės narės teritorijoje esančiose darbo atlikimo vietose laikyti patikrinti paruoštus kitos valstybės narės oficialiąja kalba parengtus, pirma, dokumentus, liudijančius tai, kad darbuotojai yra apdrausti pagal pirmosios valstybės narės socialinės apsaugos sistemą, ir, antra, darbo sutartis, įrodymus apie išmokėtą darbo užmokestį ir dokumentus apie darbo užmokesčio kategorijas.
- 37 Šiuo klausimu iš šio sprendimo 35 punkto matyti, kad Direktyvos 96/71 1 straipsnio 3 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad jis neapima tokių paslaugų, kokios aprašytos pirmesniame punkte.
- 38 Tokiomis aplinkybėmis ir kadangi, kaip matyti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, šiame ketvirtajame klausime nurodyta nacionalinės teisės nuostata konkrečiai siekiama perkelti šią direktyvą ir numatyti įvairių papildomų įsipareigojimų, skirtų šių nuostatų, visų pirma susijusių su minimaliu darbo užmokesčiu, laikymuisi kontroliuoti, į šį klausimą atsakyti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 39 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1996 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje 1 straipsnio 3 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad į jo taikymo sritį nepatenka paslaugos kelionės metu, valymo ar maitinimo paslaugos, kurias keleiviams – pagal sutartį, sudarytą tarp valstybėje narėje įsteigtos įmonės ir kitoje valstybėje narėje įsteigta geležinkelio įmone, – teikia pirmosios įmonės samdomi darbuotojai arba darbuotojai, kuriuos jai išnuomojo taip pat pirmojoje valstybėje narėje įsteigta įmonė, antrosios valstybės narės teritoriją kertančiuose tarptautiniuose traukiniuose, jeigu šie darbuotojai atlieka didelę darbo dalį, susijusią su šiomis paslaugomis pirmosios valstybės narės teritorijoje, kur jie pradeda arba baigia savo darbą.

Parašai.